

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний економічний університет
Кафедра економічної теорії

Міждисциплінарна курсова робота

3

економічної теорії

на тему:

«Аналіз факторів економічного зростання в національній економіці»

Студентки 2 курсу групи ФБС -22

Кадучак Т.В.

Науковий керівник:

кандидат економічних наук

Сліпченко Т. О.

Національна шкала

Кількість балів

Оцінка ECTS

Тернопіль – 2017р

План

Вступ

Розділ 1. Теоретичні засади економічного зростання: суть , типи, фактори

Розділ 2. Аналіз факторів економічного зростання

Розділ 3. Шляхи забезпечення якісного економічного зростання в Україні,
зарубіжний досвід

Висновки

Список використаної літератури

Зміст

Вступ	Помилка! Закладку не визначено.
Розділ 1. Теоретичні засади економічного зростання : суть, типи, фактори	6
Розділ 2. Аналіз факторів економічного зростання в Україні	9
Розділ 3. Шляхи забезпечення якісного економічного зростання в Україні	13
Висновки	16
Список використаної літератури	Помилка! Закладку не визначено.
Додатки.....	19

Вступ

Актуальність теми дослідження. Економічне зростання є однією з найбільш важливих характеристик економічного життя будь-якої країни світу. Піднесення потреб, вичерпання традиційних ресурсів, збільшення чисельності населення зумовлюють рішення двоєдиного завдання: економічного зростання та ефективності економіки. Для здійснення важливих довгострокових цілей економічної політики урядом постають питання щодо шляхів підвищення економічного зростання, а також підтримання його темпів на стабільному рівні. На мою думку обрана мною тема дослідження є актуальною на даному етапі розвитку економіки України. Першими про економічне зростання заговорили меркантилісти, а до її розгляду взявся фізіократ Ф. Кене. Головною метою економічного зростання є збільшення обсягів економічних благ, внаслідок чого покращиться рівень життя населення, зросте міжнародний авторитет. Характерним процесом переходу країни від одного стану економіки до іншого – досконалішого є економічний розвиток.

Метою курсової роботи є аналіз економічного зростання в Україні, його теоретичні засади, а також шляхи його вдосконалення та якісного забезпечення в Україні.

Для досягнення мети потрібно вирішити перелік завдань:

1. Виявити суть, типи та фактори економічного зростання
2. З'ясувати вплив факторів економічного зростання на соціально-економічне становище України
3. Дати оцінку економічному зростанню України
4. Виявити шляхи забезпечення якісного економічного зростання України на противагу зарубіжному досвіду

Об'єктом дослідження курсової роботи виступає економічне зростання в Україні в поєднанні із його факторами

Предметом дослідження є аналіз факторів економічного зростання України на розвиток її економіки.

Інформаційною базою курсової роботи є статистична інформація офіційного сайту Державної служби статистики України, монографії і навчальні посібники, матеріали офіційних сайтів мережі Internet.

Структура роботи. Курсова робота складається з вступу, трьох розділів, висновків та списку використаної літератури

Розділ 1. Теоретичні засади економічного зростання : суть, типи, фактори

Під економічним зростанням прийнято розуміти збільшення обсягів створених за певний період товарів і послуг. В деяких випадках збільшення може мати негативний знак, що означатиме падіння виробництва. Економічне зростання прийнято вимірювати щодо попереднього періоду у відсотках або абсолютних величинах. Кінцевою метою економічного зростання є споживання, ростання добробуту.

Економічне зростання завжди було однією з найважливіших проблем, на яке звертали увагу різні економісти та вчені а також політики. Саме досліджуючи темпи економічного зростання, можна було визначити як розвивається економіка країни, стан її арени на міжнародній арені й історичні перспективи [1, ст.41-48.]

Проблеми економічного зростання зазвичай висвітлювалися зарубіжними науковими дослідженнями на макроекономічному рівні. Найцікавішими питаннями для економістів були джерела економічного зростання. Світові вчені : Джеймс Тобін, Стенлі Фішер, Мілтон Фрідман; українські вчені : С.Д. Дзюбик, В. Литвицький, В.М. Гаєць, які займалися дослідженням питань про виявлення певних можливостей, які допомогли б стимулювати економічне зростання на даному етапі розвитку економіки країни.

Через суть економічного зростання визначається динаміка економічного розвитку країни, збільшення ступеня розвитку економіки. Економіка яка зростає є однією з головних умов підвищення рівня життя населення, розв'язання соціально-економічних проблем. Після економічного зростання з'являються нові робочі місця і скорочується рівень безробіття.

Розрізняють два основні типи розвитку економічного зростання:

- екстенсивний (прикладом цього є збільшення чисельності зайнятих, а також збільшення фізичного обсягу капіталу);

- інтенсивний (технологічний прогрес, рівень освіти про професійної підготовки суб'єктів економічної діяльності, економія за рахунок ефекту масштабу виробництва, покращення розподілу економічних ресурсів); [2]

Перший тип характеризується способом збільшення обсягів виробництва через кількість приросту всіх елементів продуктивних сил, насамперед це фактори виробництва за незмінного рівня технологічної основи виробництва. Екстенсивний розвиток у деякій мірі можна поєднати із інтенсивним. Для того щоб перейти від першого типу розвитку до другого потрібно якісно вдосконалити всі елементи економічної системи.

Другий тип розвитку можна охарактеризувати як процес суспільного виробництва, який базується на застосуванні передусім ефективніших елементів продуктивних сил та досконаліших форм розвитку.

Серед основних форм економічного зростання можна виділити наступні:

- ✓ вартісні – через збільшенні національного доходу країни ВВП і ВНП;
- ✓ екологічні – через поліпшення стану здоров'я громадян;
- ✓ зменшення виробничого часу і збільшення дозвілля;
- ✓ соціальні – через покращення рівня життя населення, та достатньо високого рівня зайнятості на території держави.

З включенням вище названих форм, економічне зростання можна визначити як довгостроковий рух із збільшенням рівня виробництва за умов повної зайнятості.

Економічне зростання класифікують за:

- ✓ темпами збільшення економічних показників: повільне (до 2 % в рік),стале (2-3 % в рік), та бурхливе економічне зростання;
- ✓ характером взаємодії світової і національної економіки: експортрозширювальне, імпортоване, імпортозаміщувальне;

На темп та якість економічно зростання значною мірою впливають його фактори. Виділяють три групи макроекономічних факторів: пропозиції ,попиту, розподілу.

До факторів пропозиції належать:

- оцінка природних ресурсів,
- число трудових ресурсів,
- чисельність основних фондів,
- іноваційні технології.

За допомогою цих факторів визначається спроможність країни до економічного зростання. Для визначення темпу зростання впливають також і два інші фактори: розподілу та попиту.

Фактори попиту: для здійснення більшого потенціалу зростаючого виробництва в економіці, потрібно задіяти до використання усі наявні ресурси. Ця дія потребуватиме певного рівня сукупних витрат, тобто сукупного попиту.

Фактор розподілу: розширення виробництва є недостатньою умовою для того щоб наростити випуск продукції. Звичайно потрібно розподілити ті ресурси які зростають для того щоб отримати максимальне число продукції ,яка буде корисною. Можна дійти висновку, що фактори попиту і пропозиції деяким чином пов'язані між собою. Для прикладу розглянемо ситуацію , коли безробіття ускладнює темпи нагромадження і скорочує витрати на дослідження. І навпаки головною причиною безробіття є досить невисокі темпи введення інвестиції та новацій. Такі фактори можна виміряти різними показниками.

На противагу факторам , які зумовлюють економічне зростання є такі, котрі навпаки його стримують: соціально-політична атмосфера у країні, ресурсні та екологічні обмеження та інші.

Для пояснення впливу на цей процес різних факторів у теорії економічного зростання використовують два підходи, перший – маржиналістський, другий – структуралістський.

Економічне зростання відноситься до цілей макроекономічної політики. Через це, темпи його зростання напряму залежать від ефективності здійснення заходів цієї політики.

Розділ 2. Аналіз факторів економічного зростання в Україні

Відносно способу впливу на економічне зростання виділяють прямі та не прямі фактори. До прямих відносяться ті, котрі можуть визначати фізичну можливість до його зростання і визначати динаміку виробництва та пропозиції.

Основні прямі фактори включають в себе:

- ✓ збільшення чисельності та поліпшення якості трудових ресурсів;
- ✓ розширення обсягу та зростання якісного складу основного капіталу;
- ✓ інновації у сфері технології та організації виробництва;
- ✓ покращення підприємницьких здібностей в економічних суб'єктах.

Непрямі фактори економічного зростання можуть посприяти або обмежити реалізацію потенціалу, закладену прямими факторами. До складу непрямих факторів економічного зростання входять фактори попиту, пропозиції та реалізації:

- ✓ пониження цін на виробничі ресурси;
- ✓ запровадження нижчих ставок на збори та податки ;
- ✓ зростання можливостей для одержання кредитів;
- ✓ підвищення експорту;
- ✓ зростання витрат (державних, споживчих, інвестиційних)
- ✓ поліпшення умов для структури розподілу виробничих ресурсів, між суб'єктами господарювання та регіонами країни;
- ✓ розподіл доходів між господарюючими суб'єктами. [3, с.443-444].

Фактори економічного зростання можна поділити відповідно до їх типу на екстенсивні та інтенсивні. Головним в екстенсивних факторах економічного зростання є те , що їх реалізацію можна здійснити за допомогою збільшення кількісних параметрів факторів пропозиції, а саме:

- чисельність робітників
- збільшення використання сировини та матеріалів;
- землі та інше.

Характеристикою факторів інтенсивного типу економічного зростання є те, що за рахунок якісного покращення прямих факторів зростання відбувається розширення виробництва: впровадження прогресивних технологій, наявність кваліфікованої робочої сили та інше [3, с.445].

До факторів економічного зростання також відносять кількість людей зайнятих у процесі відтворення матеріальних благ та послуг і загальну продуктивність праці [4, с.330].

Важливим є приділити увагу не тільки економічним факторам, котрі впливають на економічне зростання, але і не економічним факторам. До них відносять: політичний устрій, кліматичний стан, географічне положення країни, а також демографічну ситуацію. Не можлива така ситуація, за якої жоден із цих факторів не матиме впливу. Ці фактори можуть мати як позитивні так і негативні наслідки. Поділ факторів на економічні та неекономічні є досить умовним, тому що майже кожен економічний фактор містить в собі частину неекономічного. За допомогою наукового аналізу можна порівнювати економічний розвиток двох систем: капіталістичної та соціалістичної [4, с.336]. Через це відповідно від виду економічної системи виділяють фактори економічного зростання. Такий умовний поділ ґрунтується на тому, що держава має обмежений вплив на економічні процеси. Соціалістична система держави має більший вплив ніж капіталістична система на економічні процеси. Проаналізувавши зміни у системах здійснюється перехід від соціалістичної до капіталістичної, держава частково зменшує прямий вплив на економічні процеси, поступаючись законам ринку. Виробнича функція визначає, який може бути найбільший обсяг випуску продукції за умови використання певних факторів виробництва. Тому виділяють дві категорії, котрі впливають на економічне зростання:

- науково технічний прогрес.
- кількість ресурсів, яка використовується [5, с. 320].

До ресурсів, котрі використовуються відноситься праця, земля та капітал. Для того, щоб забезпечити якісне зростання фактору праці, потрібно завжди

покращувати професійну освіту та збільшувати стимул ініціативи у робітників. У зв'язку з тим що кордони держави не змінюються, у країни відсутня можливість для кількісного збільшення ресурсозабезпеченості мінеральною сировиною, саме тому потрібно звернути увагу на інтенсифікацію видобутку мінеральної сировини та покращення її якості, при цьому застосовуючи всеохоплюючий цикл її переробки. На складову виробничої функції «капітал», має вплив один із факторів економічного зростання – інвестиції у основний капітал. Вони можуть поступово збільшувати загальну масу капіталу господарюючих суб'єктів та економіки. Показник який визначає розвиток науково-технічного прогресу, безпосередньо є залежним від кількості нововведень та винаходів, котрі поступово можуть бути впровадженими у виробничу діяльність господарюючих суб'єктів та інноваційну політику держави. Всі ці фактори, які мають вплив на виробничу функцію, називаються детермінантами сукупної пропозиції. Частковий вплив на економічне зростання має сукупний попит, котрий визначає реалізацію створеного продукту, це означає що усі елементи сукупного попиту, мають забезпечувати постійне використання зростаючих факторів [5, с.319]. Вище названі фактори мають залежність між собою, тому їх розглядають у комплексі. Враховуючи це, фактори можна розглянути у класифікації, котрі використовуються в Україні та мають вплив на економічне зростання.

За способом впливу на економічне зростання:

- прямі фактори;
- непрямі фактори.

За типами економічного зростання:

- інтенсивні;
- екстенсивні.

За типами економічного зростання:

- трудові ресурси;
- продуктивність праці.

За характером впливу на економічне зростання:

- економічні фактори;
- неекономічні фактори.

За видами розвитку економічної системи:

- капіталістичні;
- соціалістичні.

За інструментами ринку:

- сукупний попит;
- сукупна пропозиція.

Фактор, котрий є найефективніший для економічного зростання в Україні є технічний прогрес. Він має зв'язок з інвестиційною політикою держави. З'ясовано, що інвестиції маю різний вплив на економічне становище. Трудозберігаючі інвестиції призводять до зменшення витрат праці, але підвищення витрат в основні фонди. Фондозберігаючі інвестиції відрізняються від попередніх через інший вплив. Якщо трудозберігаючі призводять до підвищення прибутку відповідно до зарплати, то фондозберігаючі інвестиції економічного зростання призводять до підвищення заробітної плати стосовно прибутку. Саме інвестиції в основні фонди здебільшого впливають на економічне зростання.

Є ще одна група факторів ,котра має важливий вплив на економічне зростання, але ця група факторів важко піддається кількісній оцінці. До них відносяться: рівень наявності природних ресурсів в Україні; кількісна та якісна оцінка земель; кліматичні умови; соціальна та політична ситуація держави, а також не менш важливими є традиції, котрі склалися історично. Для того , щоб створити різні варіанти товарів і послуг, котрі знаходяться за межами своїх виробничих можливостей, використовується зовнішня торгівля та міжнародна спеціалізація, але це також може призвести до зростання торгівельного дефіциту, через те що імпорт буде перевищувати над експортом. Економічне зростання можна охарактеризувати збільшенням обсягів реального ВВП у порівнянні одного періода з іншим.

Розділ 3. Шляхи забезпечення якісного економічного зростання в Україні

Економічне зростання вважається найважливішим показником, котрий характеризує сталий розвиток держави. Під час його стабільного стану, у країні вирішуються найважливіші проблеми життєзабезпечення суспільства, деградації та забруднення довкілля. Оцінивши стан в якому держава перебуває сьогодні можна сказати, що перспективи економічного зростання в Україні, при дотриманні основних форм розвитку є досить невизначеними, принаймі розглядаючи ситуацію на сьогодні. Основною конкурентноспроможності економіки України, чи точніше виживання, є традиційні чинники, пов'язані з використанням недозавантажених виробничих потужностей, сприятливою світовою кон'юнктурою на базові низько- та середньтехнологічні категорії товарного експорту України, відносно дешевою ресурсною базою, низькою вартістю робочої сили [9]. Саме тому для нашої країни актуальними стають шляхи для забезпечення якісного економічного зростання, тому що дивлячись на стан економічного розвитку, потребує збільшення ВВП, також досягнення європейського рівня ВВП на душу населення.

Розглянувши динаміку економічного зростання за останніх пару років, можна дійти висновку що економіка нашої держави не робить потужних ривків. Через це виникають соціально- економічні проблеми. Тому для якісного економічного зростання в довгостроковій перспективі Україні потрібно взяти ряд заходів щодо дотримання його високого рівня. Потрібно вибрати стратегію, яка буде випереджати розвиток на інноваційно-інвестиційній основі, а не здоганяти його. Для цього важливим є:

- ❖ сформувати механізм і умови таким чином, щоб найшвидше забезпечити якісні зміни в структурі економіки регіонів, при цьому ставити пріоритети на створення та розбудову технологічних укладів;
- ❖ створити систему, яка б могла забезпечити потужне фінансування інвестиційної діяльності;

- ❖ забезпечити стимулювання інноваційної активності та соціальних ініціатив бізнесу;
- ❖ стимулювати ефективний розвиток держави, за рахунок його конкурентноспроможності та стійкості в соціально-економічному плані;
- ❖ скоротити монопольні сектори економіки;
- ❖ контролювати та знизити рівень корупції.

Внаслідок проведених заходів значно зросте відкритість економіки, та здійсниться перехід до нової моделі економічного зростання. Ефективне економічне зростання проявляється тоді, коли зріс рівень національного багатства та життя населення, зростання ВВП, ВНП,НД, досягнення високого рівня зайнятості. В Україні з 1997 року збільшились інвестиції в основний капітал, а власне економічне зростання – з 2000 року, (крім кризи 2009 року). Інвестиції відбулися стосовно частки ВВП, а саме з 49,4 % в 2012 році по 58,2% в 2014 році. Головним джерелом було кошти організацій та підприємств, від 63,8 % до 66,5 % між 2012 - 2016 роками. Також були створені сприятливі умови для використання коштів державного бюджету, від 4,3 % до 6,7%, кредитів банків та інших позик ,від 12,4 % до 15,6 %, кошти іноземні інвесторів, від 2,2 % до 4, 2 %. Ці умови стали досить перспективними для економічного зростання в Україні.

Крім того мають важливе значення і внутрішні інвестиції які полягають у поділі на приватні та державні. На сьогодні, таке інвестування як приватне, не є розвинуте, через те , що у людей виникає велика недовіра до банківських та фінансових установ, тому кошти громадян не беруть участь в різних інвестиційних проектах. Через це, частина їх коштів вилучається з обігу і ця дія негативно впливає на економіку країни.[8].

Для того щоб об'єктивно оцінити стан економічного зростання в Україні його потрібно зрівняти із країнами Європи. Після чого можна визначити плюси і мінуси заходів вжитих для покращення економічного зростання і визначити наскільки дієвими вони будуть у використанні.

До кризи 2008-2009 років Польща та Україна мали досить схожу динаміку, проте за останні роки Польща досягла досить високих успіхів у сфері економіки. Зростання експорту та перевищення його на імпортом допомогло Польщі стабільно зрости після кризи, не менше важливими були іноземні інвестиції, які зросли в 1,5 рази. В Україні іноземні інвестиції також зростали, проте це зростання не було сталим і відбулося суттє скорочення після кризи на 50 %.

За останні 30 років економіка Китаю змогла досягти рекордного рівня зростання, хоча і ця країна не змогла встояти перед кризою 2008-2009 років, що проявилось у сповільненні темпів росту ВВП. Для розвитку економічного зростання уряд Китаю збільшити витрати і спрямувати кошти на будівництво залізниць та розвиток інфраструктури, а ще влада має намір позбутися головної проблеми китайської економіки – боргів. Порівнявши різні країни ми можемо побачити щоб у кожній державі різний підхід до підвищення економічного зростання, і ті заходи, які були вищезгадані є досить дієвими, їхнє використання є досить доцільним у даній ситуації держави. Застосування в Україні поступової зміни характеру державної влади від впровадження антикризових заходів до застосування стимулюючих заходів, забезпечить стабільне економічне зростання. Цей підхід допоможе поєднати державу та самоорганізацію ринку, тому що від ринку залежить наскільки економіка буде пристосована до змін, які відбуваються у внутрішніх і зовнішніх умовах, а завдання державної політики полягає у формуванні цільових векторів економічного розвитку [5].

Висновки

1. «Для України розвиток є поки що декларацією про наміри». [7, с.23]. Можна дійти висновку, Україна втратить можливість бути в числі повноправних суб'єктів, а не об'єктів сучасних міжнародних економічних відносин. Для цього необхідно вжити ряд заходів, котрі сприяли б подоланню обставин, що сформувалися. Таким чином, досліджено суть економічного зростання в контексті економіки України, з'ясовано його цілі, вивчено перелік факторів економічного зростання. При їх розгляді варто враховувати усі плюси і мінуси, адже кожен фактор має свої сильні сторони з однієї сторони та слабкі місця з іншої, і в різних ситуація, по-різному проявляється. Важливим також є те, що і рівень економічного зростання, і рівень добробуту громадян, рівень освіченості, є факторами впливу на репутацію держави у світі. Варто відзначити, що чим вищий цей рівень, тим вона вище знаходиться у списку країн, де рівень життя наблизений до ідеалу.

2. Отож, найважливішими факторами, котрі мають вплив на економічне зростання України є фактори попиту та пропозиції, тому що товари вироблені в країні, мають відповідати належному рівні сукупного попиту. При цьому за рахунок пропозиції, може здійснюватися необхідне розширене виробництво [7]. Графічний вигляд економічного зростання дає змогу побачити переміщення кривої виробничих можливостей вправо, за рахунок цих факторів. Ще одна класифікація, за якою поділяються фактори економічного зростання є їх поділ на прямі та непрямі. Прямі сприяють для визначення можливості економічного зростання, та динаміки виробництва. На противагу їм, непрямі фактори можуть як сприяти так і обмежувати реалізацію того потенціалу, котрий здійснюється прямими факторами. Щоб покращити рівень економічного зростання, потрібно розглянути усі фактори, і вибрати лише ті, які будуть сприяти його підвищенню.

3. Після аналізу результатів дослідження, можна стверджувати що, високий рівень економічного зростання у довгостроковій перспективі, буде цілком реальним. По-перше, якщо Україна зацентрує свою увагу на

випереджаючий розвиток на інноваційно-інвестиційній основі. По –друге, розгляне підвищення рівня економічно зростання на прикладі закордонного досвіду, та об'єктивно оцінить свої шанси, щоб в найкоротший термін досягти найкращого успіху. Для цього потрібно щоб:

- ✓ була створена потужна система фінансування інвестиційної діяльності
- ✓ стимулювалась інноваційна активність;
- ✓ контролювалась корупція, зменшилось число монопольних секторів;
- ✓ зріс розвиток людського капіталу під час реалізації ефективних проектів в таких напрямках як галузь охорони здоров'я та освіти тощо.

Список використаної літератури

1. Гаєць. В. Про політику економічного зростання в Україні//Банківська справа 2008 Данилишин Б. Україна в міжнародних рейтингах устойчивого розвитку/ Б. Данилишин, О. Веклич // Економіка України . – 2008. -№7. – С. 13-23.
2. №2 с.3-8.
3. Економічна теорія: політична економія: Підручник / За ред. С.І. Юрія.- К.: Кондор, 2009. – 604с.
4. Экономическая теория: Учебник/ Под ред. А.Г. Грязновой, Т.В. Чечелевой – М.: Издательство << Экзамен>>, 2005. -592 с.
5. Экономическая теория: учеб. для вузов /М.А. Сажина, Г.Г.Чибриков. - 2-е изд., перераб. и доп. –М.:Норма, 2007. – 672с.
6. Попова В. Реалії та перспективи економічного зростання в Україні//Економіка України. – 2005. - №6. – С.23-29
7. Реверчук О.С. Класифікація видів економічного зростання: історико-аналітичний огляд./О.С.Реверчук//Науковий вісник НЛТУ України- - 2008, вип..18.4.С.
8. Статівка Н.В. Чинники впливу на якість економічного зростання в Україні / Н.В. Статівка // Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування: електр. зб. наук. пр. Херсонського національного технічного університету. -2013. - №1.
9. Стимулювання інноваційної активності корпоративних структур/С. Захарін// Економіка України. – 2006. - №8. – С. 41-48.
10. www.ukrstat.gov.ua Офіційний сайт Державного комітету статистики України / Електронний ресурс – 2017
11. www.minfin.gov.ua Офіційний сайт Міністерства фінансів України/ Електронний ресурс – 2017